



Innst. S. nr. 111

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 3:12 (2003-2004)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteressursene i Finnmark

Til Stortinget

1. INNLEDNING

Det er et overordnet mål at reindriften skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig. Dette innebærer blant annet at beiteuttak, driftsmønster og driftsmetoder må tilpasses naturgrunnlaget og de nasjonale målsettingene om bevaring av naturmiljøet.

Reindriften i Norge er nomadisk, og dyrene beiter etter faste flyttemønstre i forskjellige områder til forskjellige årstider. I Finnmark oppholder reinen seg på vidda vinterstid og ved kysten sommerstid. I 2002-2003 fantes det ca. 203 000 tamrein i Norge, hvorav omkring 141 500 rein i Finnmark fylke. Reinbeiteområdene utgjør 40 pst. av Norges areal. Reindriftsutøvelsen reguleres i lov om reindrift av 9. juni 1978 nr. 49. Retten til å drive reindrift innenfor reinbeiteområdene er forbeholdt norske borgere av samisk ætt. Retten til å drive reindrift er en selvstendig rett etablert gjennom sedvane.

Finnmark er delt i to reinbeiteområder, Øst-Finnmark og Vest-Finnmark, som igjen er delt inn i 53 reinbeitedistrikter. Innenfor hvert distrikt er det grupper av reineiere som har reinen i en felles flokk og som samarbeider om den praktiske driften. Dette er den tradisjonelle organiseringen av reindriften i siidaer. Siidaer er arbeidsfellesskap basert på familie- og slektsrelasjoner som er knyttet til tradisjonell bruk av bestemte reinbeiteområder. De består av en eller flere driftsenheter, og innen hver driftsenhet er det ofte flere reineiere.

I 1979 ble Reindriftsforvaltningen i Alta opprettet, med ett regionalt kontor for hvert av de seks reinbeiteområdene. Reindriftsforvaltningen er ytre etat for for-

valtningen av reindriften, og er en av Landbruksdepartementets underliggende etater. Reindriftsforvaltningens hovedoppgaver er forvaltning tilknyttet reindriftsavtalen og reindriftsloven, og tamreindriften generelt.

Reindriftsforvaltningen er også sekretariat for reindriftens styringsorganer. Reindriftsstyret er faglig rådgiver for den sentrale reindriftsadministrasjonen og reinforskningen, og har avgjørelsesmyndighet i en rekke saker etter reindriftsloven. Områdestyrene skal være faglige rådgivere og premissgivere for forvaltningen i saker som angår reindriften i vedkommende reinbeiteområde. Områdestyrene er tillagt hørings- og innsigelsesmyndighet i arealsaker.

Riksrevisjonens undersøkelse er en vurdering av om beiteressurssituasjonen i Finnmark har vært i samsvar med målet om en økologisk bærekraftig reindrift. Virkemidlene i reindriftsavtalen og reindriftsloven har stått sentralt i undersøkelsen. I tillegg er arealforvaltningen, forvaltning av lov om motorferdsel i utmark og rovviltforvaltningen vurdert ut fra hensynet til en økologisk bærekraftig reindrift.

Undersøkelsen omfatter også en vurdering av om Landbruksdepartementet har fulgt opp kravet om å fastsette resultatmål og evaluere underliggende virksomheter. Det er også vurdert om oppnådde resultater og effekter av virkemiddelbruken er rapportert. Undersøkelsen er avgrenset til reindriften i Finnmark i perioden 1992-2003, med særlig vekt på Vest-Finnmark og Karasjok i Øst-Finnmark reinbeiteområde.

2. OPPSUMMERING AV UNDERSØKELSEN

Undersøkelsen har tatt utgangspunkt i stortingsdokumenter, forskjellige styringsdokumenter og gjeldende lover og regelverk på reindriftsområdet. Det er gjennomført møter og intervjuer med nøkkelpersoner i forvaltningen. I tillegg er det gjort en gjennomgang av saker som har vært til behandling i Reindriftsstyret. Eksisterende forskning på beiteressurssituasjonen er

analysert, og det er gjennomført intervjuer og møter med sentrale fagmiljøer på området. Et utvalg arealsaker som er behandlet i områdestyrene, er gjennomgått. Kommunene i Finnmark har deltatt i en spørreundersøkelse om arealforvaltningen.

2.1 Beiteressurssituasjonen

Undersøkelsen viser at det i store deler av vår-/høst- og vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark og Karasjok pågår en vegetasjonsendring hvor lavdekket erstattes av andre vekster eller impediment. Dette fører til at næringsverdien til reinbeitene reduseres. Satellittbilder og vegetasjonskartlegginger viser hvordan de intakte lavbeitene er redusert de siste 30 årene. Dette skyldes til dels et for høyt reintall i forhold til beiteressursene og feil bruk av årstidsbeitene, noe som har ført til forringelse av vår-/høst- og vinterbeitene med reduserte lavforekomster og tråkkskader. Næringen og forvaltningen har ulik oppfatning av beiteressurssituasjonen, noe som understreker temaets kompleksitet. Det høye reintallet beiter ned laven som er avgjørende for reinessens overlevelse på seinvinteren.

Samtidig utøves store påvirkninger på og innskrenkninger av reinbeitearealene som skyldes andre aktører enn reindriften. Dette synliggjøres ikke i beitekartleggingene. Reintallet var på sitt høyeste i 1989 og ble gradvis redusert i løpet av 1990-årene. Noe av reduksjonen i reintall skyldtes effekten av virkemidlene som ble satt inn, men slitte og nedisete beiter var en avgjørende årsak til nedgangen i antall reinsdyr. De siste årene har reintall, kalvetilgang og slaktevekter igjen steget. Dette skyldes i hovedsak vintre med gode snøforhold og lett tilgjengelige beiter. Det økte reintallet vil resultere i ytterligere redusert lavmengde og forverret beitesituasjon, særlig i vanskelige år.

2.2 Reindriftsloven

Riksrevisjonens undersøkelse viser at det ikke i tilstrekkelig grad foreligger rammebetingelser i form av øvre reintall per distrikt/vektgrenser, øvre reintall per driftsenhet, distriktsinndelinger, soneinndelinger, beitetider, etableringskontroll og distriktsplaner som forutsatt i reindriftsloven.

Anvendelsen av reindriftsloven er i stor grad basert på skjønn. Dette stiller krav til at Reindriftsforvaltningen forbereder sakene til Reindriftsstyret og områdestyrene slik at styrene kan være sikre på at beslutningene som tas, er godt begrunnet. Undersøkelsen viser at saker om innføring av ulike rammebetingelser er utsatt fordi det har vært behov for ytterligere utredninger før Reindriftsstyret og områdestyrene har kunnet fatte vedtak. Utsatt og sen saksbehandling kan ha bidratt til å forsinke etableringene av rammebetingelsene. Undersøkelsen viser også at et stort antall vedtak som er fattet av styringsorganene til dels ikke er i samsvar med innstillinger fra forvaltningen.

Undersøkelsen viser videre at selvstyring i næringen gjennom Reindriftsstyret, områdestyrene og distriktsstyrene byr på store utfordringer når rammebetingelser skal fastsettes. Det synes som om det til dels har vært

uavklart hvordan regulerings- og sanksjonsmulighetene i loven skal benyttes. Dette kan ha sammenheng med at det har skjedd en utvikling i rettsgrunnlaget for reindriften som i noen grad har påvirket tolkningen av reindriftsloven. Det er i liten grad utarbeidet rundskriv eller veiledere til reindriftsloven.

Reintallet per distrikt ble satt i 1980-årene, og har vært gjeldende fram til i dag. Det faktiske reintallet i Finnmark har vært under det fastsatte reintallet gjennom 1990-årene, men likevel ikke i samsvar med beitekapasiteten. Det gjenstår å fastsette et øvre reintall tilpasset beitesituasjonen på vår-/høst- og vinterbeitene i Vest-Finnmark reinbeiteområde, og et øvre reintall for alle årstidsbeitene i Øst-Finnmark reinbeiteområde.

For å sikre at øvre reintall for distriktet blir overholdt, legger reindriftsloven til grunn at det kan settes et øvre reintall per driftsenhet, eller vektgrenser for reinessen. Men verken vektgrenser eller høyeste reintall per driftsenhet er etablert som reguleringsform. Det ble fremmet forslag om å sette kvoter basert på et historisk reintall, men den videre oppfølgingen av dette ble erstattet med prøveordninger knyttet til vektgrensene. Det er også påpekt at et øvre reintall per driftsenhet kan gi en omfordeling av reintallet som strider mot rettigheter som bygger på sedvane.

For å redusere antall utøvere og lette fordelingen av ressursene, er det satt inn virkemidler som omstillings tiltak og innløsningsordninger. På grunn av manglende rammer kan imidlertid gjenværende næringsutøvere utvide sin bruk av ressursene når andre reduserer sine flokker eller går ut av næringen. Undersøkelsen viser at det er et betydelig etableringspress i næringen. Områdestyrene har godkjent midlertidige driftsenheter etter at Landbruksdepartementet har gitt signaler om at dette ikke skulle tillates.

2.3 Reindriftsavtalen

For å oppnå en økologisk bærekraftig reindrift, er de økonomiske virkemidlene forutsatt å supplere de lovbaserte virkemidlene, jf. St.meld. nr. 28 (1991-1992). Undersøkelsen viser at det i stor grad er benyttet økonomiske virkemidler for å regulere ressursbruken. Som et alternativ til å sette øvre reintall per driftsenhet, ble avtalepartene i 1998 enige om at slaktekrav skulle settes med hjemmel i loven. Fordi frivillige ordninger ikke førte til at målet om en bærekraftig reindrift ble nådd, foreslo Reindriftsforvaltningen at alle reguleringsmuligheter i reindriftsloven måtte benyttes i tillegg til avtalen. I reindriftsavtalen 1999-2000 ble partene enige om tiltak for å redusere reintallet i de reinbeitedistrikter i Finnmark hvor tilpasningsproblemer mellom reintallet og beiteressurssituasjonen var størst. Riksrevisjonens undersøkelse viser imidlertid at forsøkene på å regulere reintallet med økonomiske virkemidler ikke har ført fram i Vest-Finnmark.

Reindriftsavtalen er et komplisert system av tilskudd med omfattende forskrifter og relativt store årlige endringer. Dette har gjort det vanskelig for utøverne å drive en langsiktig planlegging av driften. Totalregnskapet for reindriftnæringen har vist at mange utøvere

i de områdene hvor det har vært størst behov for reguleringer har valgt bort tilskudd i perioder hvor kravene til utslakting har vært skjerpet. Reindriftsavtalen har ført til en todeling av reindriftsutøverne, de som har fulgt kravene for å oppnå tilskudd og de som ikke har fulgt kravene.

Det samlede virkemiddelapparatet er ikke evaluert i sin helhet. På oppdrag av avtalepartene gikk Norsk institutt for landbruksforskning gjennom virkemidler knyttet til reindriftsavtalen i 2002. Før dette var få eller ingen analyser blitt gjennomført før/når nye tilskuddsordninger ble innført. Helheten i bruken av reindriftsloven er ikke utredet, og det er heller ikke utarbeidet en samlet strategi for fastsetting av rammebetingelser etter reindriftsloven.

2.4 Arealforvaltning

I Innst. S. nr. 167 (1991-1992), jf. St.meld. nr. 28 (1991-1992) - En bærekraftig reindrift, uttalte flertallet i landbrukskomiteen at det burde vises varsomhet med arealinngrep i reindriftsområdene, og at reindriftens posisjon i planprosessen skal vektlegges. Reindriftens arealer må også overvåkes kontinuerlig for å unngå uønskede inngrep. Forskning viser at arealinngrep påvirker det biologiske grunnlaget for reindriften. Omfanget og effekten av de faktiske arealomdisponeringene i reinbeiteområdene er lite dokumentert og vurdert av kommunene og Reindriftsforvaltningen. Undersøkelsen viser at et betydelig antall arealinngrep går på bekostning av reinbeitearealet, men at den direkte konsekvensen av hvert arealinngrep er ukjent.

Landbruksdepartementet og Reindriftsforvaltningen har gitt uttrykk for at de ønsker at reindriftsinteressene skal få større innflytelse på kommunenes arealdisponering. Særlig blir det påpekt at det er viktig at Reindriftsforvaltningen kommer tidlig inn i planprosessene. Kommunene oppgir at kommunikasjonen med områdekantorene i hovedsak er tilfredsstillende. Ifølge kommunene kunne imidlertid kartene og høringsuttalelsene som områdekantorene gir for å dokumentere reindriftens arealer vært bedre. Det er særlig påpekt et behov for at reindriften graderer viktigheten av områdene.

Reindriftsforvaltningen betrakter innsigelsesinstituttet som et viktig virkemiddel som styrker reindriftens stilling i arealsaker. Mangel på samlet rapportering gjør det vanskelig å dokumentere hvilken effekt Reindriftsforvaltningens innsigelsesarbeid gir.

Arealsaker som påvirker reinbeitearealene blir i hovedsak sendt områdekantorene til uttalelse før det tas avgjørelser. Selv om kommunene følger planprosessene slik plan- og byggingsloven forutsetter, blir arealene omdisponert både på grunnlag av planer, enkeltsaker og særlig dispensasjoner. Undersøkelsen viser at kommunene i 55 pst. av enkeltsakene ikke tok hensyn til uttalelsene fra områdestyrene.

2.5 Motorferdsel i utmark

Undersøkelsen viser at omfanget av motorferdselen i utmark i Finnmark, både med snøskuter og på barmark,

har økt de siste ti årene. Antall kjøretøy, løypelengden og antallet dispensasjoner fra loven øker.

Enkelte kommuner har ikke oversikt over hvor mye hver enkelt barmarksdispensasjon brukes, ettersom dispensasjonene gis for flere traseer og over en lengre tidsperiode. Det legges press på reindriften for at snøskuterløyper skal kunne holdes åpne utover sesongslutt. Selv etter vanskelige vintre, har fylkesmannen innvilget forlenget åpningstid for enkelte snøskuterløyper. Forskriftene pålegger ikke kommunene å ta spesielle hensyn til reindriften ved praktiseringen av loven.

2.6 Rovviltforvaltning

Undersøkelsen viser at arealinngrep reduserer nyttbart beiteareal. Dette fører til økt konsentrasjon av både rein og rovdyr i områdene lengst borte fra inngrepene. Dette gjelder spesielt simler med kalv, som er mest sky. Dårligere beiter og et stort antall rein med en svekket allmentilstand gir økte tap til rovdyr. Det er mindre tap i år med gode beiteforhold. Økt forskning og kunnskap om tapsårsaker vil kunne minske avstanden mellom næringen og miljøforvaltningen når det gjelder oppfatningen av omfang av tap forårsaket av rovvilt.

2.7 Mål- og resultatstyring

Det overordnede målet om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift har stått fast siden St.meld. nr. 28 (1991-1992) En bærekraftig reindrift ble lagt fram for Stortinget, men målene har i liten grad blitt operasjonalisert. Det er ikke utarbeidet noen helhetlig strategi som viser hvordan fastsatte mål for Reindriftsforvaltningen skal bidra til å nå de overordnede målene. Det er i liten grad stilt krav til tidspunktet for når de ulike delmålene som det arbeides mot i Reindriftsforvaltningen skal oppfylles, og på hvilken måte de skal bidra til en bærekraftig reindrift. Innenfor de ulike resultatområdene rapporterer Reindriftsforvaltningen på hvilke aktiviteter som er utført. Rapporteringen gir oversikt over arbeidet som Reindriftsforvaltningen har gjennomført, men hvordan og i hvilken grad disse aktivitetene bidrar til å oppnå målene, blir ikke nærmere belyst.

Dersom det skal være mulig å evaluere og vurdere i hvilken grad de overordnede målene som framgår av St.meld. nr. 28 (1991-1992) oppnås, synes det nødvendig med en større grad av konkretisering av og avveining mellom målene.

3. DEPARTEMENTENES KOMMENTARER

3.1 Landbruksdepartementets kommentarer

Landbruksdepartementet framhever i sin uttalelse enkelte forhold som de mener ikke har fått tilstrekkelig oppmerksomhet i rapporten. De opplyser at de i forvaltningen av reindriften som en urfolksnæring står overfor en rekke forpliktelser som setter begrensninger for departementets handlingsrom og virkemiddelbruk. Dette er forpliktelser som er nedfelt både i norsk og internasjonal rett.

Departementet viser til at Riksrevisjonen tar utgangspunkt i behandlingen av St.meld. nr. 28 (1991-1992). Siden denne behandlingen har Stortinget to ganger i året behandlet reindriftpolitikken, ved den årlige reindriftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av det årlige statsbudsjettet. Regjeringen og Stortinget har videreført hovedlinjene i meldingen, men departementet presiserer at det hvert år er blitt foretatt justeringer og at nye momenter i forvaltningen av reindriften er blitt vektlagt. Et forhold som Stortinget særlig har påpekt, er at rammebetingelser skal fastsettes i samarbeid med reindriftsutøverne.

Etter departementets vurdering er det nødvendig å ha et bredere perspektiv på bærekraftig utvikling enn slik det framstilles i Riksrevisjonens rapport. Begrepet bærekraftig utvikling må forstås å ha et bredere innhold enn hva som ligger i begrepet økologisk bærekraft. For reindriftpolitikken gjelder målsettingen om en bærekraftig reindrift som har et innhold utover den biologiske bærekraften. Departementet uttaler videre at det som Riksrevisjonen påpeker er en vanskelig oppgave å finne et punkt der økologi, økonomi og kultur balanseres.

Departementet bemerker videre at Riksrevisjonens rapport ikke omtaler de senere års prosesser som er iverksatt og til dels gjennomført i Finnmark. Departementet opplyser at det etter 2002 er iverksatt en rekke tiltak i Finnmark for å sikre målet om en bærekraftig reindrift. Det vises til igangsatte prosesser med å få redusert reintallet både i Vest- og Øst-Finnmark reinbeiteområder, arbeidet med å få fastsatt beitetider og prosesser med å få fastsatt distrikts- og siidagrenser. Det er videre gjort betydelige endringer i Reindriftsavtalens tilskuddssystem, og det er satt i verk nødvendige tiltak i Reindriftsforvaltningen for å nå målet om en bærekraftig reindrift.

Beiteressursituasjonen i Finnmark

Departementet bemerker at for de aller fleste områdene reiner beiter i er det sommerbeite som spiller den avgjørende rollen for reinens vekt og kondisjon om høsten. Det er en klar sammenheng mellom tilgjengelighet av lavbeite og vekter på reinerne. Det foreligger omfattende vitenskapelig og erfaringsmessig belegg for at barmarksbeite er den dominerende faktoren for reinflokkens produktivitet, under forutsetning av at vinterbeite fyller visse minimumskrav.

Reindriftsloven

Landbruksdepartementet opplyser at det har skjedd en utvikling i det samiske rettsgrunnlaget, herunder reindriften rettsgrunnlag. Det er i dag anerkjent i norsk rett at reindriften har sitt selvstendige rettsgrunnlag uavhengig av loven, og basert på den bruken som har vært utøvd i de områder reindriften har disponert fra gammel tid. Loven konstituerer ikke reindriftsretten, men gir en nærmere definisjonen av innholdet i disse rettighetene, og en regulering og styring av utøvelsen.

Departementet påpeker at reindriftslovens formål går videre enn at beiteressursene skal utnyttes på en økologisk bærekraftig måte. Departementet konstaterer at

Reindriftsstyret ikke fritt kan regulere beitebruken, men at Reindriftsstyret må ta hensyn til den sedvane-messige bruken. Departementet påpeker at rettsutviklingen har stilt store krav når rammebetingelser skal fastsettes.

Reindriftsavtalen

I hovedsak slutter Landbruksdepartementet seg til de spørsmålene som Riksrevisjonens rapport reiser i vurderingene av reindriftsavtalen. Når det gjelder tiltaket for å få redusert reintallet ved bruk av slaktekrav, vurderte Regjeringen at det var nødvendig med en viss grad av oppslutning innen reindriften, Sametinget og det samiske miljø for å få gjennomført lovbaserte pålegg om utslakting. Bruk av slaktekrav ble trukket ut av reindriftsforhandlingene 2000-2001.

Øvrig ressursforvaltning

Landbruksdepartementet poengterer at den kontinuerlige reduksjonen og fragmenteringen av reindriften arealer er den største utfordringen på lang sikt for arbeidet med å nå målene om en bærekraftig reindrift.

Departementet viser til at de seks områdekontorene skal forvalte reindriften som utøves i 140 kommuner, på 40 pst. av Norges areal, og at dette gjør det vanskelig å overvåke uønskede arealinngrep.

Etter Landbruksdepartementets syn er det viktig at plan- og bygningsloven som er under revisjon, videreutvikles til et verktøy som i sterkere grad synliggjør reindriften behov og interesser, og ivaretar disse i de ulike planprosessene.

Departementet påpeker at tapene på grunn av rovvilt gjennom 1990-tallet påførte reindriften betydelige problemer i de fleste reinbeiteområdene, og at de vedvarende høye tapene i enkelte distrikter ikke var akseptable.

Mål- og resultatstyringen

Landbruksdepartementet vil arbeide videre med å utvikle og forbedre resultatrapporteringen fra Reindriftsforvaltningen. Departementet peker på at mål- og resultatstyring innenfor et område som reindriften alltid vil være en stor utfordring. Det vises i denne forbindelse til at målkonfliktene på området ofte bunner i betydelige interessekonflikter, og hvor en rekke hensyn derfor må tas.

3.2 Miljøverndepartementets kommentarer

Miljøverndepartementet har avgitt uttalelse til Riksrevisjonens rapport i forhold til områdene arealforvaltning, motorferdsel og rovviltforvaltning som er knyttet til Miljøverndepartementets forvaltningsansvar.

Arealforvaltningen er lagt til kommunene på grunn av store forskjeller mellom lokale forhold. Utfallet av sakene vil derfor variere ut ifra hvilke interesser som veies mot hverandre. Ifølge departementet er det vanskelig og arbeidskrevende for statlige myndigheter å holde oversikt over kommunenes praktisering av dispensasjonsbestemmelsen i plan- og bygningsloven. Departementet er kjent med at bestemmelsen praktise-

res ulikt i kommunene, og at kommunenes bruk av dispensasjoner oppfattes som et problem av reindriftsnæringen.

Miljøverndepartementet har i den generelle veiledningen til plan- og bygningsloven lagt vekt på at det ikke skal være enkelt å fravike arealplaner gjennom dispensasjoner. Godkjent plan innebærer at arealbruken er vurdert gjennom en omfattende beslutningsprosess hvor de ulike interessene har fått anledning til å delta. Utstrakt bruk av dispensasjoner vil kunne føre til at områder nedbygges bit for bit, uten at de konkrete utbyggingene er vurdert i et overordnet perspektiv. Miljøverndepartementet vil på bakgrunn av Riksrevisjonens rapport vurdere om det bør gis ytterligere veiledning til kommunene om bruk av dispensasjoner i saker som berører reindriften.

Ifølge Miljøverndepartementet vil et mulig forbedringspunkt antagelig kunne være om også reindriftsforvaltningen er spesielt tydelig i sine uttalelser til kommunen i dispensasjonssaker. Reindriftsforvaltningen bør gi klart uttrykk for om dens uttalelser er faglige råd til kommunen, eller om saken er av en slik karakter at den vil påklage en eventuell tillatelse.

Når det gjelder motorferdsel vil Miljøverndepartementet se på praktiseringen av regelverket, og departementet vil minne kommunene om deres ansvar for en strengere praktisering, særlig av barmarkskjøringen.

Departementet viser til at den nye rovviltmeldingen på flere områder har forslag som vil bidra vesentlig til å dempe konflikten mellom reindriftsinteresser og rovviltshensyn.

4. RIKSREVISJONENS BEMERKNINGER

Riksrevisjonens undersøkelse har hatt som formål å vurdere hvordan målet om en økologisk bærekraftig reindrift er ivaretatt i Finnmark etter behandlingen av St.meld. nr. 28 (1991-1992). Undersøkelsen er avgrenset til forhold som etter Riksrevisjonens vurdering har størst betydning for utviklingen. Undersøkelsen representerer derfor ikke en fullstendig gjennomgang av alle forhold knyttet til forvaltningen av reindriften i Finnmark.

Riksrevisjonen har gjort de intervjuene og gått gjennom de sakene som det er funnet nødvendig for å kunne besvare de problemstillinger som var utgangspunktet for analysen. Det understrekes at undersøkelsen også i stor grad har tatt hensyn til den utviklingen som har funnet sted etter behandlingen av stortingsmeldingen.

Riksrevisjonens undersøkelse viser at dagens beiteressurssituasjon i Finnmark ikke er i samsvar med målet om en økologisk bærekraftig reindrift. Beiteressurssituasjonen må forbedres og stabiliseres. Landbruksdepartementet vektlegger sommerbeitenes betydning for reinens vekst og kondisjon. Riksrevisjonen er enig i at sommerbeitene er viktig for reinens vekst, men vil bemerke at det i store deler av lavbeitene pågår en vegetasjonsendring som fører til at næringsverdien i reinbeitene reduseres.

Rammebetingelser som er tilpasset den økologiske situasjonen, og som gir forutsigbarhet for reindriftsut-

øverne er viktige for at beiteressursene utnyttes på en økologisk bærekraftig måte. Riksrevisjonens undersøkelse viser at rammebetingelsene som sikrer beiteutnyttelse tilpasset ressursituasjonen i hovedsak ikke er vedtatt. Riksrevisjonen er innforstått med at forvaltningen må ta hensyn til utviklingen som har skjedd innenfor det samiske rettsområdet, herunder reindriftens rettsgrunnlag.

For å sikre en bærekraftig utvikling er det imidlertid nødvendig at reintallet reduseres og at beitene fordeles i henhold til reindriftsloven.

Riksrevisjonen har for øvrig merket seg at det arbeides med å utvikle og forbedre resultatrapporteringen, og at departementet vurderer en større grad av konkretisering og avveining mellom målene.

Landbruksdepartementet mener at dagens forvaltning av reindriftsarealer ikke er forsvarlig og at det byr på problemer å overvåke arealene på en slik måte at uønskede arealinngrep unngås. Riksrevisjonen vil i den forbindelse vise til Innst. S. nr. 167 (1991-1992) En bærekraftig reindrift, hvor Stortinget har lagt til grunn at det bør vises varsomhet med arealinngrep i reindriftsområder, og at reindriftens arealer overvåkes kontinuerlig for å unngå uønskede inngrep.

Riksrevisjonen har merket seg at Miljøverndepartementet vil vurdere om det bør gis ytterligere veiledning til kommunene om bruk av dispensasjoner i saker som berører reindriften, og om det er behov for å styrke samarbeidet med Landbruksdepartementet om arealdisponering og reindrift.

Riksrevisjonen har merket seg at Miljøverndepartementet vil se på praktiseringen av regelverket og vil minne kommunene om deres ansvar for en strengere praktisering, særlig når det gjelder barmarkskjøring.

5. DEPARTEMENTENES SVAR

5.1 Landbruksdepartementet

"(...)

I arbeidet med å nå målsettingen om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift har departementet et særlig ansvar etter folkeretten og ILO-konvensjonen nr. 169. I henhold til de forpliktelser vi her er bundet av, står det ikke departementet fritt til å bestemme hvordan tiltak overfor reindriftsnæringen skal utformes.

"(...)

Dette har medført at rapporten ikke omtaler og behandler virkningen av den betydelige utviklingen som har funnet sted innenfor det samiske rettsgrunnlaget fram til i dag.

Ved at disse forholdene ikke tilstrekkelig er problematisert og behandlet, gir ikke rapporten etter departementets mening, et fullgodt grunnlag til å forstå reindriftens utvikling og stilling.

"(...)

Landbruksdepartementet er enig med Riksrevisjonen i at dagens beiteressurssituasjon i deler av Finnmark ikke er i samsvar med målet om en økologisk bærekraft, og at den negative utviklingen i forhold til lavbeitene er alvorlig.

I Riksrevisjonens bemerkninger framkommer det at Landbruksdepartementet vektlegger sommerbeitenes betydning for reinens vekst og kondisjon. Departementet er innforstått med at det i dag er høst-/vinter og vårbeitene som er knapphetsfaktorene i Finnmark. Bak-

grunnen for at Reindriftstyret fastsatte øvre reintall for sommerbeitedistriktene i Vest-Finnmark, var at rammebetingelsene for vinterbeitene ikke var tilstrekkelig fastsatt med hensyn til distrikts- og siidagrenser, beitetider med mer. I den forbindelse påpekes det at skulle man først gjennomført en fastsettelse av øvre reintall per distrikt på vinterbeitene, ville dette resultert i en vesentlig utsettelse av tilpasningsprosessen. En utsettelse som etter departementets vurderinger ville ha medført en ytterligere forverring av beiteressurssituasjonen.

Når Reindriftsstyret fastsatte et høyeste reintall for sommerbeitedistriktene i Vest-Finnmark reinbeiteområde, ble disse fastsatt på bakgrunn av føringene Stortinget ga i Inst S nr. 216 (1999-2000) der det heter: "Stortinget ber Regjeringen i samarbeid med reindriftsutøverne å fastsette øvre reintall for hvert distrikt". I min tid som Reindriftsminister har oppfølgingen av dette vedtaket hatt høyeste prioritet både i departementet og i ytre forvaltning.

(...)

Tilpasningen av reintallet til det fastsatt høyeste reintallet for sommerbeitene skal være gjennomført innen 1. april 2005. I etterkant vil man få fastsatt siidagrensene (beitefellesskapsgrenser) for vår/høst/vinterbeitene (fellesbeitene). Når disse rammebetingelsene er på plass, vil man i neste fase, på bakgrunn av vurderinger av siidaenes økologiske bærekraft, kunne gjøre et endelig vedtak om et høyeste reintall på bakgrunn av vår/høst/vinterbeitene. Man vil da kunne stå over for ytterligere reduksjoner av reintallet.

(...)

Reintallstilpasningen i Vest-Finnmark har blitt vanskeligere enn man forutså. Dette skyldes blant annet svært gunstige klimatiske forhold som har gitt mulighet for oppbygging av reinflokkene. Videre har den vanskelige markedsituasjonen for reinkjøtt virket uheldig inn på reintallstilpasningen, og resultert i mindre slaktet rein enn ønskelig.

(...)

I innstillingen til ny reindriftslov, NOU 2001:35, foreslår lovutvalget blant annet økt selvbestemmelse i forhold til å få fastsatt rammebetingelser for reindriften, herunder øvre reintall. Økt selvbestemmelse er etter departementets vurdering i samsvar med den rettsutviklingen som har funnet sted innenfor det samiske rettsområdet. Imidlertid kan en slik løsning medføre ytterligere vanskeligheter med å følge opp Riksrevisjonens bemerkninger, herunder å tilpasse reintallet til beiteressursene og derigjennom nå målet om en økologisk bærekraftig reindrift. Landbruksdepartementet vil derfor i forbindelse med lovrevisjonen vurdere forslagene fra lovutvalget nøye og vurdere konsekvensene av disse opp i mot bemerkningene fra Riksrevisjonen."

5.2 Miljøverndepartementet

"(...)

I behandlingen av St.meld. nr. 15, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) har Stortinget fastsatt nye nasjonale mål for gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. For gaupe har Stortinget fastsatt et nasjonalt bestandsmål på 65 årlige ynglinger, derav 4 i Finnmark. Tilsvarende for jerv er nasjonalt bestandsmål 39 årlige ynglinger, derav 3 i Finnmark.

(...)

Kap. 6.3.8 Ressursregnskapet for reindriften

Setningen "Ved at dette framlegges for den politiske ledelsen blir det ..." er ikke riktig gjengitt og bør lyde: "Ved at påståtte rovvilttap og høyt estimat av kalvetilgang fram til 2003 er gjengitt i reindriftsforvaltningens publikasjon Ressursregnskap for Reindriftsnæringen, uten samtidig tallfesting av bl.a. antall rovvilttap som

erstattes, gjør trolig at mange får feil inntrykk av de faktiske tall."

(...)

Her stilles spørsmål om det i forskriften om motorferdsel i utmark burde pålegges kommunene å utvise økt hensyn til reindriftsnæringen. Jeg registrerer dette, men viser til forsøksordningen med kommunedelplaner for motorferdsel i utmark som er omtalt i kap. 6.2.6. Det står i nevnte punkt at forsøket skal avsluttes høsten 2004. Vi kan nå opplyse at forsøket er forlenget og planlegges sluttført og evaluert medio 2005. Som tidligere meddelt vil jeg avvente disse resultatene før nye tiltak blir iverksatt.

Når det gjelder arealforvaltning, vises til tidligere kommentarer. Riksrevisjonens rapport avdekker at det er utstrakt bruk av dispensasjoner i kommunene. Miljøverndepartementet vil vurdere om det bør gis ytterligere veiledning til kommunene om bruk av dispensasjoner i saker som berører reindriften. Departementet vil også vurdere om det er behov for ytterligere å styrke samarbeidet med Landbruksdepartementet om arealdisponering og reindrift."

6. RIKSREVISJONENS UTTALELSE

Riksrevisjonens undersøkelse viser at dagens beiteressurssituasjon i deler av Finnmark ikke er i samsvar med målet om en økologisk bærekraftig reindrift. Riksrevisjonen konstaterer at Landbruksdepartementet er enig i at reintallet i deler av Finnmark ikke er i samsvar med de tilgjengelige beiteressursene, og at den negative utviklingen av lavbeitene er alvorlig. Riksrevisjonen vil understreke enigheten om at den økologiske bærekraften er selve grunnlaget for å få til en bærekraftig og livskraftig reindrift på lang sikt.

På grunn av føringer etter folkeretten og ILO-konvensjonen, viser Landbruksdepartementet til at det er begrenset handlingsrom og muligheter for virkemiddelbruk innen reindriftsforvaltningen. Riksrevisjonen vil imidlertid peke på at Landbruksdepartementet har det overordnede ansvaret for å legge til rette rammer for reindriftsnæringen slik at en bærekraftig reindriftsnæring kan sikres for framtiden.

Riksrevisjonen har merket seg at Landbruksdepartementet har satt i gang en rekke tiltak og prosesser for å redusere reintallet både i Vest- og Øst-Finnmark reinbeiteområder. Departementet opplyser at reintallet skal være tilpasset det fastsatte høyeste reintall for sommerbeitene i Vest-Finnmark innen 1. april 2005. Riksrevisjonen har også merket seg at departementet arbeider for å fastsette høyeste reintall for vår-, høst- og vinterbeitene. For Øst-Finnmark reinbeiteområde opplyser Landbruksdepartementet at framdriften i prosessen i første omgang er avhengig av at det blir etablert sentrale rammebetingelser for soneinndeling, distriktsgrenser og beitetider. Prosessen i Øst-Finnmark vil sluttføres senere enn i Vest-Finnmark. Riksrevisjonen vil understreke betydningen av at det etableres en helhetlig strategi for fastsettelse av rammebetingelser som gir forutsigbarhet for utøverne og at prosessene gjennomføres innen rimelig tid.

Undersøkelsen har vist at kommunene i utstrakt grad gir dispensasjoner i arealforvaltningen. Riksrevisjonen har merket seg at Miljøverndepartementet vil vurdere å gi ytterligere veiledning til kommunene om bruk av

dispensasjoner i saker som berører reindriften. Departementet vil også vurdere å styrke samarbeidet med Landbruksdepartementet om arealdisponering og reindrift. Riksrevisjonen forutsetter at veiledningen til kommunene også vil klargjøre plikten offentlige myndigheter har til å ivareta reindriftens arealer i henhold til gjeldende rett.

Riksrevisjonen har merket seg at forsøksordningene med kommunedelplaner for motorferdsel i utmark er forlenget og planlegges slutført og evaluert medio 2005. Miljøverndepartementet vil avvende resultatene før nye tiltak settes i verk. Riksrevisjonen forutsetter at dette arbeidet gis høy prioritet.

7. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Kjell Engebretsen og Jørgen Kosmo, fra Høyre, André Oktay Dahl og Martin Engeset, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Henrik Rød, fra Sosialistisk Venstreparti, Siri Hall Arnøy og lederen Ågot Valle, og fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan, viser til Dokument nr. 3:12 (2003-2004) Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteressursene i Finnmark, og til at målet med reindriftspolitikken er å sikre en fremtidig kulturell, økonomisk og økologisk bærekraftig reindrift i Norge. Dette innebærer blant annet at beiteuttak, driftsmønster og driftsmetoder må tilpasses naturgrunnlaget og de nasjonale målsettingene om bevaring av naturmiljøet. I områder hvor det har vært overbeiting må balansen gjenopprettes for å sikre næringen utviklingsmuligheter på kort og lang sikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil understreke næringens store betydning for opprettholdelse og utvikling av et levende samisk samfunn - økonomisk, sosialt og kulturelt.

Flertallet har merket seg at rapporten ikke vurderer ressurs situasjonen i Finnmark i relasjon til folkeretten og de forpliktelser Norge har overfor den samiske befolkning og vil understreke det ansvar Norge har påtatt seg gjennom disse internasjonale konvensjonene for å sikre et varig grunnlag for reindriften. Flertallet viser i den sammenheng til St.prp. nr. 65 (2003-2004) hvor det slås fast at:

"Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur i samsvar med Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Innenfor disse formålene skal loven fastlegge rammer for reindriftsutøvernes rettigheter og plikter, regulere forholdet til andre næringer og samfunnsinteresser, regulere innbyrdes forhold mellom reindriftsutøvere og skape grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning."

Dette innebærer en forpliktelse til å sikre at beitegrunnlaget ikke blir varig svekket slik at det tradisjonelle næringsgrunnlaget forringes. Dette er samfunnets

overordnede anliggende. I valget mellom den enkeltes rett til næringsutøvelse og hensynet til næringsgrunnlaget, må sikring av næringsgrunnlaget veie tyngst.

Et annet flertall, komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til Sametingets viktige rolle som premissleverandør i spørsmål som berører samiske forhold og vil understreke betydningen av at Sametinget gis mulighet for økt innflytelse på utformingen av norsk reindriftspolitik. Sametingets vedtak i reindriftspolitiske spørsmål bør tillegges betydelig vekt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at Norske reindriftsamers landsforbund (NRL) har en viktig rolle som premissleverandør i forhold til reindriftspolitikken.

Et tredje flertall, komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, anser det også viktig at reindriften sikres mulighet for påvirkning i styringen av den fremtidige Finnmarkseiendommen, jf. Ot.prp. nr. 53 (2002-2003).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) er til behandling i Stortinget i justiskomiteen. Disse medlemmer vil derfor ikke ta stilling til spørsmål berørt i denne odelstingsproposisjonen i denne komité.

Beiteressurssituasjonen

Riksrevisjonens undersøkelse viser til at det pågår en vegetasjonsendring i det undersøkte området i Vest-Finnmark og deler av Karasjok, med den følge at lavdekket erstattes av andre vekster eller impediment (stein og grus). Blant annet som følge av dette reduseres reinbeitenes næringsverdi, noe som igjen kan føre til at det tradisjonelle næringsgrunnlaget varig svekkes. Komiteen har også merket seg Riksrevisjonens påpeking av at antallet rein er for høyt i forhold til beiteressursene og at feil bruk av årstidsbeitene bidrar til at beiteområdene utarmes.

Komiteen konstaterer at Reindriftsstyrets vedtak fra 2002 hvor det ble fastsatt en øvre grense på 63 700 rein for Vest-Finnmark og med frist for tilpassing pr. 1. april 2005, ikke synes å la seg realisere. Pr. 31. mars 2004 var antall rein i området ca. 96 000 og etter det opplyste er det lite som tyder på at tallet pr. 1. april 2005 vil være vesentlig redusert.

Komiteen registrerer at forsøkene på en frivillig regulering av reintallet med økonomiske virkemidler ikke har ført fram i Vest-Finnmark. Ifølge Riksrevisjonen har mange av utøverne i de områdene hvor det har vært størst behov for reguleringer, valgt bort tilskudd i perioder hvor kravene til utslaktning har vært skjerpet.

Komiteen anser utforming av retningslinjer for fordeling av belastning på de enkelte reindriftsutøvere ved reduksjon i antall dyr som en prioritert oppgave. Forholdet mellom eiere av store og små reinflokker må

avklares. Likeledes må Regjeringen ta stilling til og fremme forslag om prioritering dersom det blir nødvendig med en reduksjon i antall konsesjoner.

Komiteen vil også understreke viktigheten av at arbeidet med beitefordeling på høst-, vår- og vinterbeitene i Øst- og Vest-Finnmark prioriteres. Det haster med å sette i verk tiltak som sikrer at antall rein kommer under kontroll.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det i mange år har vært en i hovedsak tilfredsstillende regulering av reindriften bortsett fra i Vest-Finnmark i forhold til beitetilgangen, men at det i Vest-Finnmark har vært en betydelig større mengde rein enn det er bærekraftig beitegrunnlag for. Det er derfor av stor betydning at bestemmelsen om å redusere reintallet i Vest-Finnmark til 63 700 dyr innen 1. april 2005 blir gjennomført. Respekten for både Stortinget, Regjeringen og reindriftsmyndighetene vil bli undergravet dersom ikke myndighetene treffer de nødvendige tiltak for at målet nås.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å gjennomføre de nødvendige tiltak slik at den fastsatte bestemmelse om å begrense reintallet i Vest-Finnmark til 63 700 dyr innen 1. april 2005 blir nådd."

Reindriftsloven

Komiteen har merket seg at rapporten viser at dagens rammebetingelser for reindriften ikke er tilstrekkelige. Selv om reindriftsloven åpner for regulering av øvre reintall per distrikt/vektgrenser, øvre reintall per driftsenhet, distriktsinndelinger, soneinndelinger, beitetider, etableringskontroll og utarbeidelse av distriktsplaner, er dette ikke gjennomført i praksis. En av årsakene synes å være at reindriftsloven i stor grad er basert på skjønn og at sedvane spiller en avgjørende rolle ved vurderingen. Dette innebærer i praksis at Reindriftsstyret ikke fritt kan regulere beitebruken, men må ta hensyn til den sedvanemessige bruk.

Komiteen understreker Landbruks- og matdepartementets ansvar for å etablere styringssystemer som gjør at ytre etater som er underlagt departementet, gjennomfører statlige pålegg. Komiteen har merket seg Riksrevisjonens påpeking av at arbeidet med å fastsette det øvre reintallet pr. distrikt i de aktuelle reinbeiteområder må ses i sammenheng med forslag til endring av distriktsgrenser, inndeling i soner og fastsettelse av beitetider. Dette innebærer blant annet en oppdeling av de store felles beitedistriktene i indre Finnmark som i dag hovedsakelig blir forvaltet som allmenningsressurser, slik Stortinget forutsatte under behandlingen av St.meld. nr. 28 (1991-1992) og som Stortinget ba om ble forsert under behandlingen av St.prp. nr. 54 (1998-1999) Om reindriftsavtalen.

Komiteen vil understreke viktigheten av at det tas politisk ansvar for å videreutvikle et system for forvaltning av reindriften, blant annet ved at hjemmelgrunnlaget avklares og presiseres slik at Reindriftsforvaltningen blir bedre i stand til å utføre sine oppgaver. Dette

innebærer også en vurdering av hvorvidt de tilførte ressurser er tilstrekkelige.

Komiteen viser til at det samiske miljø er tett og med sterke familieband. For å sikre rettferdig og lik behandling, er det derfor særlig viktig å ha et klart regelverk. Forutsigbarhet er av stor betydning for reinernes mulighet for rasjonell næringsutøvelse.

Komiteen er kjent med at ny lov om reindrift er under arbeid.

Reindriftsavtalen

Komiteen viser til Reindriftsavtalen som et viktig virkemiddel for å redusere antall rein i reinbeitedistrikter hvor tilpassingsproblemene mellom reintall og beiteressurser er størst, og har merket seg at det i forkant av reindriftsforhandlingene bare er gjennomført få analyser og utredninger av nye virkemidler.

Komiteen vil særlig understreke statens overordnede ansvar for å forhindre at nødvendig reduksjon av antall rein får store konsekvenser for kjøttprisen.

Videre er regler om avskrivning, skattefradrag mv. blant de forhold som bør gjennomgås med sikte på å legge forholdene til rette for en rasjonell næringsutøvelse.

Arealforvaltning

Riksrevisjonens undersøkelse slår fast at et betydelig antall arealinngrep går på bekostning av reinbeitearealet, men uten at de fulle konsekvenser er kjent. Forskning viser imidlertid at arealinngrep påvirker det biologiske grunnlaget for reindriften.

Komiteen er kjent med store variasjoner mellom ulike områder. I noen områder har man fulgt myndighetenes pålegg og tilpasset antallet rein til beitegrunnlaget, mens det i andre opereres med langt flere rein enn det er grunnlag for. Dette skaper behov for differensierte virkemidler, som sikrer at de områder som har reinbeiteproblemer får løst sine problemer, uten at de andre områdene får dårligere vilkår.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, har merket seg at av de arealsakene Riksrevisjonen undersøkte som hadde vært oversendt områdekontorene til uttalelse, ble uttalelsene i 55 pst. av tilfellene ikke tatt hensyn til. Dette tyder på at dispensasjonspraksisen avviker fra forutsetningen om at dispensasjon bare skal gis når særlige grunner taler for det.

Flertallet konstaterer at Landbruksdepartementet mener at dagens forvaltning av arealer hvor det utøves reindrift ikke er forsvarlig. Flertallet understreker behovet for en overordnet politikk som sikrer grunnlaget for en reindrift som ivaretar nasjonens forpliktelser i henhold til Grunnloven og internasjonal rett.

Flertallet har videre merket seg at Miljøverndepartementet på bakgrunn av Riksrevisjonens rapport, vil vurdere om det bør gis ytterligere veiledning til kommunene om bruk av dispensasjoner i saker som berører reindriften. Flertallet ser behovet for en slik presisering overfor kommunene, og vil be om at Regje-

ringen følger utviklingen i kommunenes praktisering av regelverket og melder tilbake til Stortinget på egnet måte.

Flertallet ser med bekymring på den kontinuerlige reduksjonen av reindriftens arealer, selv om reingtallet i Finnmark skal reduseres.

Flertallet ønsker at Regjeringen vurderer å utforme tiltak som bedre sikrer reindriftens arealer i planprosesser og da særlig tiltak på tvers av kommunegrensene.

Motorferdsel i utmark

Komiteen viser til opplysningene om økt bruk av motorkjøretøy i utmark i Finnmark og har merket seg Miljøverndepartementets løfte om å se nærmere på praktiseringen av regelverket, og da særlig når det gjelder barmarkskjøring som er den type motorferdsel som medfører størst miljøbelastning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil understreke at det er viktig å være varsom med bruk av motorkjøretøyer i utmark. Det er spesielt viktig å begrense bruk av motorkjøretøyer på barmark. Flertallet mener det er påkrevet med en betydelig reduksjon i kjøring på barmark i Finnmark.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at bruk av motorkjøretøy i næringsvirksomhet ikke vanskeliggjøres, men anser begrensninger i ren rekreasjonskjøring på barmark som nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener også at det må legges til rette for bruk av motorkjøretøyer i utmark når dette kan bidra til etablering av ny næringsvirksomhet i Finnmark.

Komiteen er kjent med forsøk med kommunedelplaner for motorferdsel i utmark, men vil likevel peke på den særlige plikt kommunene må ha til å ta spesielle hensyn til reindriften ved praktisering og oppfølging av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

Rovviltforvaltning

Rein er det eneste beitedyret som finner næring i utmark hele året. Det gjør den særlig sårbar for rovdyr, i Finnmark fortrinnsvis for jerv, kongeørn og delvis gaupe og ulv.

Komiteen har merket seg at undersøkelsen viser at arealinngrep er med på å redusere nyttbart beiteareal. Dårligere beiter og et stort antall rein med svekket allmennhelsetilstand gjør reinen til lettere bytte for rovvilt.

Komiteen er kjent med uenigheten mellom næringen og myndighetene om tapstallene som følge av rovdyr og har merket seg at Miljøverndepartementet har stilt spørsmål ved fremstillingen av rovvilttapet og ved om metodene Reindriftsforvaltningen benytter er gode nok.

Komiteen viser til at Stortinget under behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) slo fast at en ny erstatningsordning skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningene skal gis som forhåndsutbetaling som insentiv til å iverksette forebyggende tiltak i tillegg til skjønsmessig erstatning for udokumenterte tap.

Komiteen konstaterer at Regjeringen er bedt om å komme tilbake til Stortinget med egen sak om ny erstatningsordning i løpet av 2006 og forutsetter at det i forkant av saken foretas en evaluering av gjeldende praktisering av reglene.

Komiteen vil understreke betydningen av økt forskning og kunnskap om tapsårsaker som grunnlag for en felles forståelse.

Komiteen viser til de ulike partiers merknader til St.meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur og Innst. S. nr. 174 (2003-2004).

Mål- og resultatstyring

Komiteen har merket seg at Riksrevisjonen bare i liten grad anser Stortingets mål om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift som operasjonalisert.

Etter komiteens syn er det en svakhet at det mangler en helhetlig strategi som kan vise hvorledes Reindriftsforvaltningen kan bidra til å nå de overordnede målene. Klart definerte overordnede politiske mål med konkrete resultatindikatorer kombinert med veiledning og informasjon til reindriftsutøvere, er viktige forutsetninger for et positivt resultat.

8. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å gjennomføre de nødvendige tiltak slik at den fastsatte bestemmelse om å begrense reingtallet i Vest-Finnmark til 63 700 dyr innen 1. april 2005 blir nådd.

9. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 3:12 (2003-2004) - om Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig bruk av reinbeiteresursene i Finnmark - vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 8. februar 2005

Ågot Valle
leder

Kjell Engebretsen
ordfører

